

OLIVER DRAGOJEVIĆ

Čovjek iz naše kuće

Goran Pelaić, Split
goran.pelaic@st.t-com.hr

Čudno je to kako se dva različita života u neko vrijeme „dotaknu“ na onim nekim *nebitnim* razinama. A ti isti životi teku svojim tokom i pitanje je samo trenutka kad će se sresti, kad će izmijeniti neka životna ili profesionalna iskustva i zaploviti istim morima.

Evo, sjećam se kao da je jučer bilo, imao sam nekih petnaestak godina i već sam tada znao da će pisana riječ biti usko vezana uz glazbu. Stanovao sam u prekrasnom stanu na splitskoj Rivi, a ispod su bili Dioklecijanovi podrumi kroz koje sam kao dječarac prolazio stotine puta, više iz avanture, a ne iz povijesnih razloga. To u ono vrijeme i nije bilo neko kulturno mjesto, ali u jednoj od „soba“ redovito su se održavali koncerti ondašnjih vokalno-instrumentalnih sastava uglavnom iz Splita. *Batali* su bili najpoznatiji i najpopularniji jer su na plesnjacima svirali uglavnom sve ono što je glazbeno pristizalo iz svijeta. Bili su sjajni glazbenici.

Možda i nisam pogriješio kad sam te njihove nastupe nazvao koncertima. Bolji izraz bi bio plesnjaci... Momci i cure se druže, gledaju, zaljubljuju, diskretno dodiruju i u čudnim ritmovima daju znakove novog modernog života. To je stjecište „ozbiljnije“ splitske mladosti.

Jesam li malo pretjerao sa svojih petnaest godina s diskretnim dodirima? Ne, imam i imao sam pravo i u tim godinama misliti, sanjariti, mirisati, upijati i dodirivati. Postojale su neke nepisane norme da jedan takav pubertetski još nedorečen tip ne bi mogao ni primirisati ulaz na jedan takav plesnjak u zatvorenom prostoru i u ranim noćnim satima. To je bilo samo za momke i cure. A moj stariji brat imao je valjanu putovnicu za ulaz u te i takve povijesne prostore, imao je po tim nepisanim normama pravo na sve. I imao je i dobro uho i znao je prepoznati

odlične glazbenike. U to i takvo vrijeme jako se pazilo tko može stupiti na scenu i tumačiti pa i najbanalniji glazbeni iskaz. Glazba nije bila samo puka zabava i svatko od pojedinih instrumentalista ili pjevača znao je da mora zadovoljiti najosnovniji kriterij. Da zna svirati i pjevati!

Taj stariji brat s valjanom putovnicom znao je s prijateljima komentirati svaku svirku, svaki detalj jer je i sam bio odličan gitarist. A i dobro je pjevao. I stalno je hvalio onog malog *šta piva i svira* s *Batalima*. Proricao mu je sjajnu pjevačku karijeru. I uvijek je bio zaključak kako mu definitivno nema ravna. I još bi rekao: *Ako tako piva sa 15 godina, šta će tek biti kad sazrije!*

- A koliko godina ima taj mali?

- A šta ja znam. Ka i ti...

- Pa kako ga onda puštaju doli. Kako on smi doć svirat i pivat a ja ne smin?

Bratov zaključak je bio jednostavan i ubojit: *Jel ti to ozbiljno? Koji sam ja sretnik da iman tako blesavog brata. Aj se igrat na ulicu sa franjama. To su tvoji dometi!*

Preko svojih „pouzdatih i provjerenih izvora“ saznao sam da se taj Mali preziva Dragojević i odma sam to reka materi i pita je je li on nama štogod u rodu. Jer je i moja baba po materi Dragojević. Rekla je da mi ne može reći ako ne zna nadimak. I onda sam ja visokoumno rekao da mu je nadimak *Mali*.

- *Mi smo Veskalo i nije nam ništa u rodu. A nikad čula za nadimak Mali u Luci!*

I s tim je ta priča bila (naizgled) definitivno završena. Nisam se mogao pohvaliti da smo u rodu. I nisam ga volio samo iz razloga šta taj balavac može ući i biti tamo gdje ja ne mogu.

J'ai entendu la mer

Pored talijanskih, engleskih i američkih pjevača i grupa u to vrijeme bili su u modi i francuski pjevači. U njihovim pjesmama bilo je nešto posebno. Možda je stvar i u jeziku koji ima baš sve, koji nudi široku melodioznost, romantiku. I baš u to vrijeme kad su svi učili engleski, a neki i ruski, ja sam sa dobrim znanjem francuskoga bio crna, romantična ovca. S tim znanjem mogao sam ponekad šarmirati neku domaću Brigitte Bardot. I taman je te godine na naše tržnice doplivala pjesma nekog Christophea. Njegov ženskasti glas mi se i nije baš pretjerano sviđao, ali je nudio u pjesmi ono nešto što se muva u glavi mladih i budućih Casanova. Pokušavao sam dohvatiti sve te slike, tu potragu za izgubljenom ljubavi na osamljenoj plaži u pjesmi *J'ai Entendu La Mer*. Za shvatiti sve poruke neki bi rekli da ipak treba imati koju godinu više, neko romantično iskustvo. A i Mali i ja kao vršnjaci imali smo koju godinu manje i držim da smo podjednako osjećali tu romantiku i čežnju. Oliver Dragojević je bio taj Mali. I kada sam godinama kasnije poslušao tu raritetnu snimku snimljenu u studiju Radio Splita u njegovoj izvedbi i uz pratnju *Batala*, bilo mi je potpuno jasno o čemu je govorio stariji brat. A otpjevao ju je baš u tim nezrelim godinama, kad se petnaest ima, s još nedefiniranim glasom. I meni je bilo posve jasno da je dosegno sam pjevački vrh koji se ne mjeri bojom, visinama i dubinama već onim darovima koji imaju samo pravi pjevači, tumači melodije i stiha. I bio je bolji od Christophea! Već tada!

*Châteaux de sable sont écroulés
La plage est sale d'amours fanés
La ville est pleine de place vides
La route de guet s'est endormie
J'ai entendu la mer...*

Ne znam, možda je Oliverov francuski bio skinut sa singlice samo za taj put, za taj pokaz, možda bi mu neka moja nedosanjana Brigitte Bardot i dala neku primjedbu u jezičnom smislu. Ali u Oliverovoj interpretaciji osjetila se ona ljubavna bol koja se zna dogoditi u petnaestima, šesnaestima i u nekim drugim godinama. Kod nekih nikada! I tad sam zavolio tog Olivera, taj način potpuno drugačiji od drugih.

Kasnije, nakon niza susreta, nikad ga nisam upitao zašto tu pjesmu nije pjevao na svojim velikim koncertima. Kao što ni Arsen Dedić svoje *Ljeto s Irenom* nije baš pjevao, a slike tog ljeta i napuštene plaže bile su pune muzike i poezije.

*I kada sam godinama kasnije
poslušao tu raritetnu snimku
„J'ai Entendu La Mer” meni je
bilo posve jasno da je dosegno
sam pjevački vrh koji se
ne mjeri bojom, visinama i
dubinama već onim darovima
koji imaju samo pravi pjevači,
tumači melodije i stiha.*

Kad sam stasao za podrume i slušao tamo neke najbolje svirke na *svitu*, vidio čak i Đekija Srbljenovića sa svojim orkestrom, *Batale* i *Mlade Batale* i koga sve ne, Oliver mi je bio (i ostao) nešto veliko, nešto što nisam mogao čuti kod drugih. U njegovim interpretacijama nikada nisam osjetio odglumljenu emociju.

Mrak u svjetlosti

Godina je 1967. i *Festival zabavne glazbe Split* seli se sa Bačvica na čuvene Prokurative. Ima oznaku internacionalnog festivala. Prokurative su drugi i drugačiji film od Bačvica. U to vrijeme već sam bio duboko zaglibio u (pisani) glazbeni svijet, znao sam gotovo svako poznato i nepoznato ime koje je pokušavalo napraviti i najmanji korak na glazbenoj sceni Splita. Pa i dalje. Danas gotovo nevjerojatno zvuči podatak da „najraspjevaniji grad na svitu i okolici” ima tako malo poznatih imena izvan Splita. Maruška Šinković je u to vrijeme bila poznata, nešto malo manje Đorđi Peruzović. Malo su dva imena za tako veliki grad. Zdenko Runjić je bio jako dobro poznat kao skladatelj. I te 1967. saznajem da Runjić daje šansu onom Malom iz podruma koji će pjevati pjesmu „Picaferaj”. Kao autor stihova potpisuje se Ante Duplančić, Splitsanin *o'kolina*. Znači, Oliver će

nastupit prvi put na velikom Splitskom festivalu. To je velika senzacija (u Splitu). Ali lokalne novine se nisu baš raspisale o Oliveru jer on još nije bio OLIVER. Pa u Split dolaze čuveni *The Shadows*, *The Lords*, *Heino*... To je bila senzacija!

Zdenko Runjić te 1967. imao je aduta u jednom drugom velikom pjevaču, u Vici Vukovu i vrhunskom tekstopiscu Tomislavu Zuppi. Izvedba Runjićeve pjesme *Pismo ćali*, koju je pjevao Vukov, neponovljiva je. Bila je to lekcija svima kako se pjeva, što treba dati jedan pjevač od formata. I *Beat na moru* Maria Bogliunija doživio je uspjeh. Čak više zahvaljujući *Delfinima* nego slavnim *The Shadowsima* koji su tu pjesmu pjevali u engleskoj verziji. *Nikolinu*, Pere Gotovca, lijepo je otpjevao Zafir Hadžimanov, tu je Tereza, Senka Veletanlić, Dubrovački trubaduri... U tako silovitom startu debitantsko ime Olivera Dragojevića slabo je kotiralo.

Copacabana

Melodijski i poetski lijepo sročena priča o picaferaju, čovjeku koji je palio svjetla u sumrak, a povjerena Oliveru kao debitantu, nije impresionirala strogu festivalsku publiku. Nekoliko puta sam s njim kasnije pričao o tome i on je bio uvjeren da je loše izveo tu pjesmu, da je imao neku čudnu tremu. Da, razumljivo je da splitsko *dite* ima tremu pred nastup na prestižnom festivalu, koji se u samo nekoliko godina etablirao kao glazbena manifestacija bez premca u ondašnjoj državi. Vjerojatno je to bio razlog što se nakon početnog festivalskog „neuspjeha“ Oliver odlučio povući u njemu dobro poznati svijet plesnjaka, zabava na malim scenama, neopterećen svjetlima velikih pozornica. Viđali smo ga u različitim postavama, pa i jedno vrijeme s *Dubrovačkim trubadurima*. Bez obzira na njegove pjevačke kvalitete on je nakon 1967. godine bio potpuno „neupotrebljiv“ za festivale. Zanimljivo je da Zdenko Runjić, koji će kasnije postati njegov glavni skladatelj, nije dao šansu Oliveru dugi niz godina.

Teo Trumbić, poznati splitski skladatelj, dobro je procijenio da bi zaboravljeni Oliver bio pun festivalski pogodak za izvedbu njegove pjesme *Ča će mi Copacabana*. Bilo je to 1974. godine, gotovo sedam godina nakon prvog festivalskog nastupa Olivera Dragojevića. O njima se puno ne govori kao

o mogućim favoritima. Imena su ponekad (kao i danas) važnija od pjesama. No neke stvari se nisu mogle izbjeći. Trumbićeva *Copacabana* u Oliverovoj interpretaciji uzdrmala je Prokurative. Zlatni grb grada Splita podijelili su Trumbić, Oliver i Conny Vink, pjevačica iz Nizozemske, koja je u drugoj verziji pjevala tu pjesmu. Naravno, znatno lošije.

Melodijski i poetski lijepo sročena priča o picaferaju povjerena Oliveru kao debitantu, nije impresionirala strogu festivalsku publiku. Nakon 1967. neko vrijeme je bio potpuno „neupotrebljiv“ za festivale. Zanimljivo je da Zdenko Runjić, koji će kasnije postati njegov glavni skladatelj, nije dao šansu Oliveru dugi niz godina.

Bio je to početak jedne sjajne i velike pjevačke karijere koja je trajala više od pedeset godina, bez padova do zadnjeg trena.

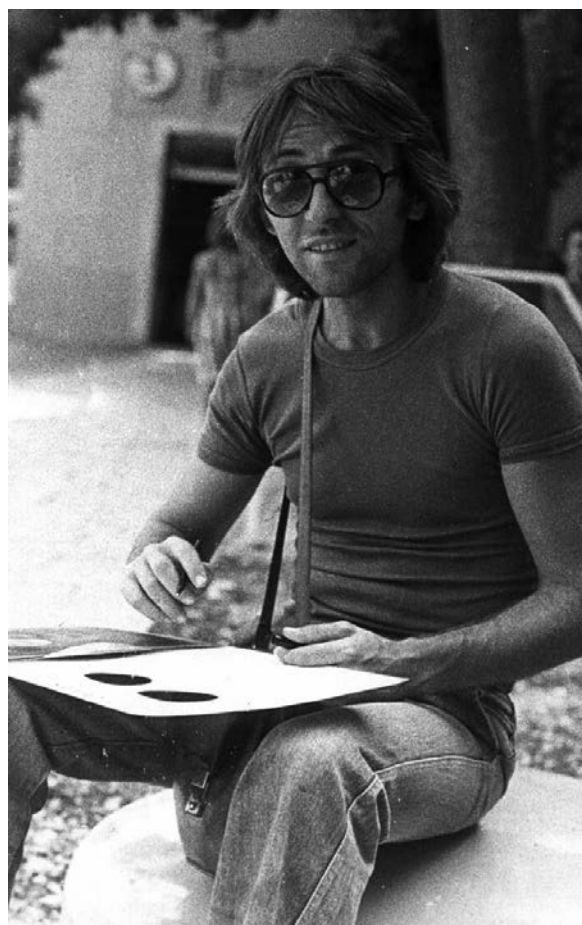
Copacabani iz 1974. nema se što prigovoriti. U pjevačkom smislu pogotovo. Bila je to pjesma po mjeri Splitskog festivala tog vremena, veselijeg i prihvatljivog ritma, a pjevala je o tome kako Splitu nema ravna u bilo kojem smislu. A Splitski vole sami sebe hvaliti kako su najbolji u svemu. Ipak, slušajući i gledajući (isključivo na Prokurativama), imao sam dojam da je ta pjesma mala igračka u rukama velikog dječaka. Priželjkivao sam Olivera u onim pjesmama koje će tek doći, u onim ambijentima Dalmacije u kojima dominira i pjevač i melodija, u onim pjesmama poput *J'ai Entendu La Mer*, u pjesmama baladnog tipa ili bolje rečeno oliverovskog izričaja u kojima se snažno osjeća nepatvoreni sentiment u glasu, interpretaciji.

A to je Oliver nosio u sebi. On je bio tumač za velike role.

Naravno, festivalske pobjednike svi vole. Skladatelji posebno! Tako se Zdenko Runjić 1975.

Oliver 1974. Privatna zbirka autora

bez razmišljanja odlučio da upravo Oliver pjeva njegovu pjesmu „Galeb i ja“ na Festivalu zabavne glazbe Split '75. Ta je pjesma u kasnijim godinama postala zaštitni znak Festivala, Runjića i Olivera. Ali te godine Galeb je ostao bez krila. Nije dobio ni jednu nagradu! Ta kulturna pjesma koju je (istini za volju) uporno forsirao autor, ostala je kratkih rukava. Možda je to jedan od dokaza da je pobjeda na festivalu stvar trenutka i da ne pobjeđuju uvijek najbolji pjevači i najbolje pjesme. Pogotovo ne u Splitu koji ima svoje posebne norme kad je pjesma u pitanju. I moram reći, bez obzira što je to grad u kojem sam rođen i u kojemu sam proveo cijeli život, da nikad nisam uspio u potpunosti razumjeti ni dokučiti taj mentalitet koji sebi tepa da je „najlipši, najbolji i najluđi grad na svitu“.

Ali to je već priča o gradu, a ne i o Oliveru koji je dio tog grada i jedan od njegovih simbola.

Stine

Je li grad, je li porijeklo određuje jednog umjetnika? Teško je na to dati odgovor. Teško je dati i odgovor i na pitanje tko je zaslužan za Oliverove uspjehe. Neki će danas reći da je za sve zaslužan Zdenko Runjić i to će argumentirati sa *Skalinadom*, *Romancom*, *Poetom*, *Oprosti mi pape*, *Piva klapa ispo' volta* sa *Nadalinom*, *Infiša san u te* i nizom uspješnih pjesama s njegovim potpisom, s potpisom autora tekstova od Zuppe, Fiamenga, Popadića... Istina je pomalo opaka. Da nije bilo iznimnog talenta, glasa i interpretativnih mogućnosti Olivera, mogli bismo postaviti i pitanje bi li Runjić bio ono što jest da nije bilo Olivera? Zasigurno bi bio veliki skladatelj, ali se uspjesi ne bi mogli nizati da nije naišao na čovjeka koji je nosio u sebi sve boje i obris mora, Mediterana i ljepote koju je „skupio“ iz podneblja koje je isto tako jedan fenomen kad je u pitanju pjevanje. To je korčulansko podneblje, a epicentar je Vela Luka. A zašto je to tako, trebalo bi malo dublje elaborirati i

mislim da ne bi dobili na kraju decidirani odgovor. Oliver je najbolji glazbeni izdanak tog škoja.

Baš ove godine Oliver je dobio posthumno Nagradu Miljenko Smoje. U prigodnoj knjižici napisao sam da je Oliver Posejdonov sin. Ima nešto morsko u njemu, ima mora, ima soli...

On je po svemu bio antizvijezda. Od njega se nije moglo uzeti puno, nije se razbacivao izjavama, teško ga je bilo privoljeti na razgovor. Ne zato što je bio hirovit. Upravo suprotno! On je odrastao i živio u sredini koja ne priznaje veličine. A i on sam nije tomu davao do značaja. On je zapravo bio obični čovik iz našeg dvora.

I kad smo već naznačili ta dva nesporno najznačajnija imena svijeta glazbe; Runjića i Olivera, kad smo tek onako spomenuli neke pjesme, onda bi od svih tih galeba, skalina i poeta, po osobnom sudu prednost dao pjesmi *Stine* koju je otpjevao Oliver. U njoj je sažeo sve ono što je vrijedno u toj mediteranskoj pjesmarici, čitav jedan život. I pored sluha i glasa koji su glavni alat jednog pjevača podjednako je važna mogućnost interpretacije, donošenja, tumačenja pjesme. Dakako, sve to ne bi imalo učinka da u čovjeku ne postoje sentimentali koji se ne mogu nigdje naučiti, a još manje odglumiti. To je imao Oliver u svojoj prirodi i to je ono što nedostaje kod nekih pjevača koji imaju vrhunske glasovne mogućnosti.

Baš kao što pjeva oni sjajni Riccardo Cocciante - *Bella senz' anima*.

Može li umjetnik dosegnuti vrhunac a da nije čovjek u punom smislu riječi? Teško. Pa kakav je Oliver bio čovjek? Mnogi se (pogotovo nakon njegovog odlaska) hvale kako su bili prijatelji i kako sve znaju o njemu. Iako smo desetljećima profesionalno surađivali nismo bili ni prijatelji ni

neprijatelji. Znam samo kakav je bio njegov odnos prema novinarima. Oliver je bio prava pjevačka zvijezda i normalno je da je kao takav pobuđivao interes medija. Ali on je po svemu bio antizvijezda. Od njega se nije moglo uzeti puno, nije se razbacivao izjavama, teško ga je bilo privoljeti na razgovor. Ne zato što je bio hirovit. Upravo suprotno! On je odrastao i živio u sredini koja ne priznaje veličine. To je osjetio Goran Ivanišević, Đurđica Bjedov, brojni pjevači i veliki svjetski umjetnici. Njegovi nastupi u njujorškom *Carnegie Hallu*, londonskom *Royal Albert Hallu*, pariškoj *Olympiji*, *Opera Houseu* u Sydneyju, Porini, odlikovanja i sve ostalo, prihvaćeni su kao podatak. I ništa više. A i on sam nije tomu davao do značaja. I kad nije bio na pozornici on se ponašao kao obični građanin u prolazu od kuće do splitske Rive, peškarije. I u tome je isto tako njegova veličina. Njega se ljeti nije ni na koji način moglo privoljeti da negdje pjeva. Ne, on je tražio svoj mir u kući u Veloj Luci, u svojoj barci. On je zapravo bio obični čovik iz naše kuće, iz našeg dvora.

Jednog ljeta bili smo zajedno na trajektu koji je plovio iz Splita za Velu Luku. Bilo je to 2007. i tako smo malo pričali o svemu i svačemu da nam brže prođe vrijeme. I padne mi na pamet Splitski festival iz 1967. I kažem ja njemu: *Ej, pa ti ove godine slaviš 40 godina karijere. Kako ćeš to proslaviti?*

- *Ma nikako! A kad već spominješ 40 godina to je trebalo znatno prije slaviti. Pa je li ti znaš da sam ja ka dite 1961. piva na dječjem festivalu pismu Baloni? Eto vidiš da ne znaš računati!*

Bio je duhovit, običan čovik iz puka. Tad, na tom putovanju primijetio sam da govori luškim dijalektom. I iznenadio sam se jer nikad ga do tada nisam čuo da tako govori. I na tu moju opasku rekao je da čim sjedne na brod prema Luci, odmah govori *luški*. Bilo mi je drago to čuti. I nakon niza susreta i razgovora prvi put smo popričali kao ljudi i više nego sam očekivao. Pa i bio je red. Pripadamo istom otoku. Čitajući ovaj tekst otkrivam da zapravo neskromno pišem neke detalje o sebi povezujući ih s Oliverom. Ali da bilo kojeg čovjeka zamolite da kaže nešto o Oliveru držim da bi u nekim segmentima zajedničkog življenja u istom gradu, govoreći o njemu našli i dio sebe.

Rekao sam, Oliver je jedan od simbola Splita, poput Smoje, Dvornika, Hajduka. A „zamjerio“ mi se Oliver odavno jer je on imao pravo pristupa u carske

Kvartet Marjan 1988. Oliver Dragojević, Maruška Šinković, Meri Cetinić i Toni Kljaković
Privatna zbirka autora

odaje, a meni je sugerirano da igram *franje* kao krajnji domet.

A rođeni smo iste godine u istom rodilištu u Nodilovoj ulici u Splitu!

Velike i male pjesme

No vratimo se pjesmama koje su ga ponijele na sam vrh. Vratimo se Runjiću koji je napisao glavninu pjesama po kojima poznajemo Olivera, onim pjesmama gdje se gubi autorovo ime i postaju svojina pjevača. Kažemo Oliverova pjesma. To je pošteno i nepošteno u isto vrijeme. Ali u slučaju velikog, iznimnog pjevača kakav je bio Oliver, to je pošteno. Tko bi *Stine* mogao donijeti na način kako je to uradio Oliver? I niz drugih pjesama. Oliver je pratio Runjića dok je postojao Festival zabavne glazbe Split u onim okvirima kad je taj festival bio Festival pjesme. Odlaskom Runjića na privatni festival *Melodije hrvatskog Jadrana* Oliver ne odbacuje Runjića kako se to ponegdje

Kažemo Oliverova pjesma. To je pošteno i nepošteno u isto vrijeme. Ali u slučaju velikog, iznimnog pjevača kakav je bio Oliver, to je pošteno. Tko bi Stine mogao donijeti na način kako je to uradio Oliver?

znalo tumačiti. U zreloj pjevačkoj i životnoj dobi on traži prostor u kojem se može iskazati i kao vrsni instrumentalist, on traži svježiju krv kod mlađih autora, traži slobodu kao jedini istinski umjetnički iskaz. Sredinom devedesetih odustaje od festivalskih nastupa. Potpuno opravdano jer upravo u to vrijeme (a i znatno prije) domaći festivali postaju jedna mala vrsta cirkusa u kojima dominira ritam bez melodije, festivali postaju modne revije bez modnih kreatora, postaju scena za svjetlosne

U čemu je bila tajna profesionalnog i životnog uspjeha Olivera? U svemu onomu što je rečeno o njemu kao pjevaču i kao čovjeku. I možda još u onomu što nije rečeno; iskaz koji je dopirao iz duše. Mislim da bi se neki od nas mogli složiti da je duša glazbene umjetnosti nešto poput lika i djela Olivera, sina Posejdonovog.

efekte i za svašta nešto što nema veze sa svijetom glazbe, ali ima sa biznisom. I tu on ne nalazi sebe kao ni brojni drugi pjevači od formata.

I to nije njegov kraj. To je početak nečeg novog. Nižu se njegovi koncerti kojih je bilo i prije. Njegov status neprikosnovene pjevačke zvijezde uzdiže se iznad zvijezda. On postaje statusni simbol jedne

mlađe generacije, a da pritom nije izgubio svoju staru publiku.

Oliver je u svojoj polustoljetnoj karijeri ostvario toliko pjevačkih bisera koje će teško netko dosegnuti. Mogao bih ovih deset kartica popuniti samo s njegovim pjesmama, mogao bih ponoviti ono što sam već rekao o njegovim pjevačkim kvalitetama koje su nesporne. Ali neka mi bude dopušteno od silnog mnoštva pjesama navesti samo nekoliko: *Lijepa bez duše, Pred tvojim vratima, Brod u boci, Molitva za Magdalenu, Stine, Romanca, Dišperadun, Ključ života...* Pa neka bude i *Galeb* s kojim je ispraćen iz Splita na način kako nitko prije njega nije.

Taj ključ života vječna je tajna. U čemu je bila tajna profesionalnog i životnog uspjeha Olivera? U svemu onomu što je rečeno o njemu kao pjevaču i kao čovjeku. I možda još u onomu što nije rečeno; iskaz koji je dopirao iz duše. Autor ovog teksta ne zna postoji li i gdje se nalazi duša. Teologija bi možda našla odgovor s kojim se biologija ne bi složila. Ali mislim da bi se neki od nas mogli složiti da je duša glazbene umjetnosti nešto poput lika i djela Olivera, sina Posejdonovog, rođenog u Splitu 7. prosinca 1947., a ispraćenog 29. srpnja 2018. *priko* mora u valu iz koje je ponikao.